

Türkiye’de Değişen Tarım Politikaları ve Aydın Zeytinciliği’ndeki Farklılıkların İncelenmesi

Changing Agricultural Policies in Turkey and Investigation of the Olive Aydın at the Differences

Derya ERDEN, Gülsüm BAĞLAN, Renan TUNALIOĞLU

Adnan Menderes Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Tarım Ekonomisi Bölümü, Aydın, Türkiye

Özet

Tarımsal destekleme politikaları ile dünyada birçok ülkede, uygun üretim yapısının oluşturulması, üreticinin korunarak uygun gelirin sağlanması ve tarımın ülke ekonomisine olan katkısının artırılması amaçlanmaktadır. Bu amaç çerçevesinde, tarım politikaları dünyada olduğu gibi Türkiye’de de fiyat, yapısal ve sosyal bazlı politika vb. destekleme araçları kullanılarak uygulanmaktadır. Bu nedenle mevcut tarım politikalarının yapısı ve temel politikaların anlaşılması için tarihsel gelişmeleri incelemek önemlidir. İşte bu çalışmada, son yıllardaki tarım politikalarının Aydın zeytinciliğindeki değişiminin Türkiye’de 2000 yılı sonrasında değişen politikalarla birlikte değerlendirilmesi düşünülmüştür. Çünkü Aydın, Türkiye’nin en fazla zeytin ağaç sayısına sahip birinci, zeytin üretimine sahip ikinci büyük ilidir. Araştırmanın materyali, politikaların Aydın zeytinciliğindeki değişimini yörede yaşayan üretici, ziraat mühendisi, kamu ve sivil toplum kuruluşları, yöneticileri olmak üzere toplam 11 kişi ile ortalama 1- 1,5 saat süren yarı- yapılandırılmış görüşmeler sonucu elde edilmiştir. Bu görüşmeler nitel araştırma metoduna uygun olarak oluşturulan birincil, ikincil kodlamalar ve temaların belirlenmesiyle içerik analizi ile değerlendirilmiştir. Bunun sonucunda değişen tarım ve zeytincilik politikalarının farklılıkları, gelişmeleri, eksiklikleri ve sorunları yöresel bazda değerlendirilerek incelenmiştir.

Anahtar kelimeler: Zeytincilik, Tarım Politikaları, Değişim, Aydın

Abstract

The aim of the agricultural subventions in many countries around the world is to generate appropriate production environment, to obtain adequate income for farmers and increase the contribution of farming to the economy of the country. In the direction of these objectives, just like in other countries in the World, agriculture policies are being implemented based on price, structural, social policies and etc subventions means in Turkey. This is the reason why, it is crucial to analyze the historical developments to comprehend the structure and fundamentals of the existing agricultural policies. In this study, it was intended to evaluate the recent changes of agricultural policies with regard to Aydın Olive Cultivation together with the changes of policies conducted after year 2000 in Turkey due to the fact that Aydın is the primary province since it has the biggest amount of olive trees and the second biggest province in production of olives. The materials of the study was obtained through semi-structured interviews with total 11 individuals which lasted approximately 1-1,5 hours including growers, agricultural engineers, administrators from public institutions and civil society organizations who witnessed the change of the policy of Aydın Olive cultivation in the region. These interviews were evaluated through content analysis by determining the primary and secondary codes and themes which were generated according to the qualitative research methods. As a result, the diversities, developments, deficiencies and issues of the amended agriculture and olive cultivations policies were examined based on the region.

Keywords: Olive Growing, Agricultural policies, Changing, Aydın

Giriş

Türkiye iklim özellikleri bakımından zengin bir tarım potansiyeline sahiptir. Bu sebeple Anadolu, tarih boyunca önemli uygarlıklara ev sahipliği yapmış ve bu uygarlıklarda bölgenin olumlu iklim koşulları nedeniyle çok çeşitli alanlarda yoğun bir biçimde tarım yapılmıştır. Tarım, “doğal koşullara bağlılık, risk ve belirsizlikler, üretimin dönemsel olması, tarımsal üretimin ve piyasaların kontrolünün sınırlı olması” şeklinde olmak üzere dört temel özellikle diğer sektörlerden ayrılmaktadır (Gaytancıoğlu, 2009). Hükümetler piyasa ekonomisi sisteminin etkisiz kaldığı noktalarda müdahaleci olabilmesine karşın bu müdahale tarım sektöründe diğer sektörlerden farklı olmaktadır. Tarımsal yapının kendine özgü barındırdığı özellikler müdahalede etkili olmuştur (Yavuz, 2005, 43).

Tarım politikaları dendiği zaman kastedilen müdahaledir, desteklemedir (Şahinöz, 2001). Devletler hem üreticiyi korumak hem de tüketiciyi korumak için politika izlemektedirler. Bu politikaların yanında sosyal boyutun yanısıra ekonomik boyut da gözetilmektedir (Özdemir, 1989, 263). Tarım sektörüne yapılan her türlü harcama destekleme kapsamında olup; bunlar tarımı koruyan, tarım sektörünü geliştiren, tarımı özendiren, tarımsal altyapıyı sağlayan, tarımsal ürünleri gözetilen ve tarımsal verimliliği sağlamaya yönelik olarak yapılan her türlü fark ödeme sistemleri, kredi desteği, Pazarlama, eğitim, araştırma, tanıtım ve girdi destekleri için olan harcamaları kapsamaktadır (Gaytancıoğlu, 2009, 17). Destekleme politikalarında amaçlar farklı olsa da asıl amaç işletme sahiplerinin gelir seviyesinde artış sağlamaktır. Bu nedenle devlet tarıma doğrudan veya dolaylı olmak üzere fiyat istikrarını sağlamak, üreticilerin gelir seviyesini arttırmak, düşük faizle uzun vadeli krediler vermek ve vergi muafiyetleri araçlarıyla müdahale etmektedir (Özdemir, 1989,268).

Zeytin, meyvesi yağlık ve sofralık olarak işlenebilen ve bu işleme sonucu oluşan yan ürünleri değerlendirilebilen tarımsal bir üründür. Zeytin bitkisinin özel iklim istekliliği nedeniyle zeytincilik, dünyada daha çok Akdeniz’de kıyısı olan ülkelerde (İspanya, İtalya, Yunanistan, Türkiye, Tunus, Suriye,

Fas, Fransa ve Portekiz) yapılmaktadır. Zeytin sağlıklı beslenmede, istihdam yaratmada sanayiye hammadde kazandırmada ve pazar oluşturmada tarım ekonomisi ve Türkiye ekonomisi açısından önemli bir değer niteliği taşımaktadır.

Materyal ve Yöntem

Materyal

Araştırmanın ana materyalini, Aydın İl Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı bünyesinde görev yapan iki idareci, üç ziraat mühendisi, üç Sivil Toplum Kuruluşu ile Aydın bölgesinde olup görüşmeyi kabul eden bölgenin önemli zeytin üreticisi üç kişi olmak üzere toplamda onbir katılımcı ile yapılan mülakat sonucu elde edilen orjinal nitelikli veriler oluşturmaktadır.

Araştırmanın ikincil verilerini ise konuyla ilgili önceden yapılmış araştırma, makale, tez, inceleme sonuçları, rapor, sempozyum ve kongre olmak üzere, TÜİK, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı’ndan alınan veriler oluşturmaktadır.

Yöntem

Bu çalışmanın amacı gereği, Türkiye’nin en fazla zeytin ağacına sahip ve zeytin üretiminde de ikinci büyük il olan Aydın ilinin, uygulanan tarım politikaları ile zeytincilikte geldiği durumun saptanmasında “nitel araştırma” yönteminden faydalanılmıştır. Nitel araştırma yöntemi, çalışılan konuyu derinlemesine ve tüm olası ayrıntıları ile incelemeyi amaç edinmektedir.

Bu çalışmada örnekleme yöntemi olarak, nitel araştırma prensiplerinden biri olan “yargısal örnekleme” yöntemi kullanılmıştır. Yargısal (amaçlı) örneklemede araştırmacılar kendi yargılarını veya önceden edinmiş oldukları bilgilerini kullanarak örnekleme seçmekte yani araştırmanın amacına hizmet edecek kişileri seçmeyi tercih etmektedirler (Monette, Sullivan ve Dejong, 1990).

Araştırma Verilerinin Toplanmasında İzlenen Yöntem

Bu çalışmadaki verilerin toplanmasında, Marshall ve Rosman (1995) tarafından tanımlanan temel

veri toplama yöntemleri arasından (katılımcı gözlem, doğal gözlem, belge incelemesi) derinlemesine görüşme tekniği kullanılmıştır. Derinlemesine görüşme kendi içinde gruba ayrılmaktadır. Bu çalışmada, Terjlingen (2014) tarafından tanımlanan en yaygın gruplama olan üç tür arasından (yapılandırılmış, yarı-yapılandırılmış ve yapılandırılmamış), yarı- yapılandırılmış teknik kullanılmıştır. Bu teknikte gerekli görüldüğü taktirde görüşülen kişinin algısına göre açıklama yapmak için soruların yerlerinin değiştirilmesi ya da ek soru yöneltilmesi uygun olacağından tercih edilmiştir. Örnekleme tekniğine göre doğru bilgi kaynağına ulaşabilmek için ilk olarak materyalde belirtilen 11 adet sayıdaki katılımcıların herbiri ile ortalama 1-1,5 saat süren görüşmeler yapılmış ve araştırma etiği gereği kişilerin bilgileri gizli tutulmuştur.

Verilerin Analizinde İzlenen Yöntem

Araştırmada, kişilerin görüşme sırasında soruları istediği genişlikte yanıtlamasına izin verilerek yapılan yarı-yapılandırılmış yöntemle, materyalde belirtilen sayıdaki katılımcılarla yapılan görüşmelerden elde edilen veriler, Microsoft Word programına aktararak çözümlemeleri yapılmış ve Word dosyaları ile analize hazır hale getirilmiştir.

Elde edilen veriler katılımcılar ile yapılan görüşmeler sonucu elde edilen analize uygun şekilde kodlanmıştır. Kodlar, bir metinde belirli temaları hatırlatmak ve tanımlamak için belirlenmiş işaretlerdir. Araştırmacı, kodlama sürecine, verilerin kavramlaştırılması ile başlamaktadır. Kavramsallaştırma, bir gözlemden, bir cümleden ya da bir paragraftan hareket ederek ilgili olay, düşünce ya

da olguya isim verme sürecidir. Bu süreçte araştırmacı araştırma konusu olan olay ve olgulara yönelik kimi sorular sormaktadır. Örneğin, “Bu nedir? Neyi temsil eder?” gibi. Ardından cevaplara dayalı olarak olay ve olgular karşılaştırılır ve benzer nitelikteki olaylar aynı isimler altında kavramsallaştırılır. Bu sürecin sonunda araştırmacı oldukça fazla miktarda kavram elde etmiş olur. Bu aşamada araştırmacı birbiri ile ilişkili kavramları gruplandırmak suretiyle çeşitli kategoriler keşfeder (Özdemir, 2010). Kodlar belirlenen temaların temsili için geliştirilir ve analiz aşamasında başvurulmak üzere belirleyici semboller ve tanımlayıcı kelimeler temalarla ilişkilendirilir. Bu tür analizlerin sırası şu şekilde izlenebilir; kodların frekanslarının karşılaştırılması, kodların birbiri ile bağlantılarını belirleme, veri kümesinde kodlar arasındaki ilişkilerin gösterilmesidir (Guest vd., 2012).

Verilerin analizinde “İçerik Analizi” kullanılmıştır. İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Çalışma, metin veya metinlerden oluşan bir kümenin içindeki belli kelimelerin veya kavramların varlığını belirlemeye yönelik yapılmaktadır (Büyüköztürk ve ark, 2008).

Gizlilik gereği yapılan görüşmelerden, Aydın İl Tarım, Gıda ve Hayvancılık Bakanlığında iki idareciye İ ve numara (İ1, İ2), görüşme yapılan Ziraat Mühendislerine Z ve numara (Z1, Z2, Z3), çiftçilere Ç ve numara (Ç1, Ç2, Ç3) ve görüşme yapılan 3 Sivil Toplum Kuruluşuna da STK ve numara (STK1, STK2, STK3) verilerek kimlikleri gizli tutulmuş, örneklemin tanımlayıcı özellikleri Çizelge 1’ de verilmiştir.

Çizelge 1. Aydın ilinden örnekleme katılan katılımcılara ait bilgiler

Katılımcı	Faaliyet Alanı	Yaş	Eğitim	Cinsiyet
İ ₁	Kamu	53	Üniversite	Erkek
İ ₂	Kamu	56	Üniversite	Erkek
STK ₁	Dernek (AYZD)	55	Üniversite	Erkek
STK ₂	Ziraat Odası	55	Üniversite	Erkek
STK ₃	Ziraat Odası	45	Üniversite	Erkek
Z ₁	Kamu	46	Üniversite	Erkek
Z ₂	Kamu	50	Üniversite	Erkek
Z ₃	Tariş	60	Üniversite	Erkek
Ç ₁	Zeytin Üreticisi	59	Lise	Erkek
Ç ₂	Zeytin Üreticisi	48	Lise	Erkek
Ç ₃	Zeytin Üreticisi	57	Üniversite	Erkek

Bulgular

Bu araştırmada, çözümlenen mülakatlar birinci ve ikinci aşamalı kodlamalar ile sınıflandırılmıştır. Birincil kodlamalarda mülakatlar sonucunda ortaya çıkan görüşlerin temaları belirlenmiş, ikincil dereceden kodlamalarda ise birincil kodlamalar ile arasında bağlantılar kurulmuştur. Bu kodlamalar sayesinde, incelenen sorunlar ve açıklamaların aralarındaki ilişkiler düzenlenmiştir.

Araştırmada katılımcılara üç adet soru yöneltilmiş olup, katılımcıların ilk soru ile ilgili görüşlerinden elde edilen kodlamalar tablosu Çizelge 2’de gösterilmiştir. Katılımcıların ilk soruya verdikleri cevaba göre 2000 yılı öncesi ve 2000 yılı sonrası tarım politikaları, “alan ve üretim desteği” ile

“fiyat desteği” temaları altında sınıflandırılıp birincil kod olarak belirlenmiştir. Belirlenen ikincil kodlar ile birincil kodların bağlantısı kurulmuş ve ikincil kodlara ait katılımcı görüşlerine tanımlayıcı veri olarak Çizelge 2’de yer verilmiştir.

Katılımcılara yöneltilen ikinci soruda ise değişen tarım politikalarının zeytincilik açısından değerlendirilmesi istenmiş olup oluşturulan kodlama tablosu Çizelge 3’te verilmiştir. Alınan yanıtlara göre, son yıllarda zeytincilik ile ilgili olumlu görülen durumlara “gelişmeler” teması altında, eksik ve yetersiz bulunan durumlara ise “sorunlar” teması altında yer verilmiştir. Kodlara ait katılımcı görüşleri tanımlayıcı veri olarak çizelgeye eklenmiştir.

Çizelge 2. Katılımcıların Türkiye’de 2000 Yılından İtibaren Değiştirilen Tarım Politikaları ile İlgili Görüşleri

Birincil Kod	İkincil Kod	Tanımlayıcı Veri
Alan ve Üretim Desteği	Desen	"Özellikle 2000 yılından sonra çiftçiler, üretim desenini değiştirmiştir." (Z1)
	Çeşit	"Desteklemelerde hangi çeşidin hangi bölgelere adaptasyon sağladığı, verimli olup olmadığı dikkate alınmadan, gelişigüzel çeşit seçimi yapılmıştır. Örneğin Gemlik, Ayvalık gibi çeşitler körfez bölgesinin çeşitleri olarak o bölgenin iklim koşullarına uyum sağlamışken nispeten daha sıcak ve kurak olan Aydın bölgesinde verimli olamamıştır". (STK2)
	Verim	"Desteklemeler ile 60-70 milyon ağaç dikildi fakat verimde hiçbir artış sağlanamadı".(Ç1)
	Kalite	"2000 yılından önceki tarım politikalarına göre şu an uygulanmakta olan tarım politikaları üretimi artırıcı ve kaliteli üretime yönlendirici özelliği ile sürdürülebilir bir tarım yapısı oluşturmak amaçlıdır". (İ1)
	Miras	"Son yıllarda politikalarda olumlu anlamda söyleyebileceğim tek şey miras yolu ile arazilerin parçalanmasının önlenmesidir. Bu doğru bir harekettir".(Z3)
Fiyat Desteği	Taban Fiyat	"2000 yılı öncesi taban fiyatlar üretim maliyeti ve işletmenin zorunlu giderlerini karşılayabilecek, makul bir karı garanti edecek şekilde bir öngörü ile belirlendiği için bu model işletmenin sürdürülebilirliğinin garantisi şeklinde işlemekteydi". (Z2)
	Doğrudan Gelir Desteği (DGD)	"DGD ile dekara destekleme yapılırken üretimi teşvik etme amaçlı kg baz alınarak da destekleme yapılmaya başlandı" (İ1)
	Fark Ödemesi	"90'lı yıllarda prim uygulaması ile uzunca bir süre bekleyişte kalan zeytinyağı sektörü bir canlanma yaşadı". (Ç1)
	İhracat	"Önceki çalışmalara göre yeni tarım politikaları daha çok ihracat boyutlu". (İ1)

Katılımcılara yöneltilen son soruda ise politika değişikliklerinin Aydın zeytin üreticisi açısından değerlendirilmesi istenmiş ve alınan yanıtlar doğrultusunda oluşturulan kodlamalar tablosu Çizelge

4'te verilmiştir. Alınan yanıtlar doğrultusunda temalar, Aydın zeytinciliğinin gelişmeleri, sorunları ve eksik tarafları olarak belirlenip ikicil kodlar ile bağlantıları kurulmuştur.

Çizelge 3. Katılımcıların Türkiye'deki değişen tarım politikalarını zeytincilik açısından değerlendirilmeleri

Birincil Kod	İkincil Kod	Tanımlayıcı Veri
Gelişmeler	Modern Çiftlikler	"Önceki döneme nazaran daha bilinçli bir çiftçi kitlesi oluşmaya başladı ve zeytin tesisleri artarak yeni çeşitlerden daha yüksek verim elde etme çalışmaları yapılmaya başlandı". (Z1)
	Kültürel İşlemler	"Zeytin ve zeytinyağından para kazanır duruma gelen üretici birim alandan daha çok fazla verim alabilmek ve daha çok para kazanabilmek için ilaçlama, gübreleme, budama vb. İşlerine önem verir oldu".(STK2)
	Makine-Ekipman	"Verilen makine ekipman desteği zeytin çiftçisine daha kısa süren hasat süresi ve işçi ücretinden tasarruf etme imkanı verdi". (Ç2) "Verimde var yılı-yok yılı makineli hasada geçtikten ve desteklemelerden sonra azaldı". (İ1)
	Kalite	"İyi kalitede zeytinyağına da destek verilirse bu durumda çiftçi zeytin ağacına da iyi bakacaktır kaliteli zeytinyağı üretebilmek için. Desteklemelerin hedefi ve şekli değiştiği zaman hem kalite hem üretim artacaktır". (Ç1)
Sorunlar	Dane Zeytin	"Zeytinyağı dışında dane zeytine de destek verilmelidir. Dane zeytine verilen destek doğrudan zeytinyağını da etkileyecektir. Çiftçi zeytinden de destek alınca ağaca daha iyi bakacaktır". (Ç1)
	Girdi	"Zeytinyağına verilen primin iyi olduğunu düşünmekteyim fakat üretimde girdi fiyatlarının çok fazla olması buna karşılık fiyatların istikrarsız olması nedeniyle zeytin çiftçisi zarar etmektedir" (Ç2)
	Bilinç	"Son yıllarda zeytin ve zeytinyağına destekleme yapılır görünmesine karşın yeterli ve bilinçli bir destekleme yapıldığını düşünmüyorum.
	Mevzuat	Bir taraftan zeytin dikimi desteklenirken diğer taraftan mevcut zeytinliklerin maden arama gerekçesiyle sökülmesi, tarım arazilerinin sanayi işletmelerine açılması desteklemeye tezat bir durumdur". (STK1) "Zeytin Koruma Kanunu tam olarak uygulanmıyor ve denetlenmiyor". (STK3)

Çizelge 4. Katılımcıların politika değişikliklerini Aydın zeytinciliği ile ilişkilendirilmeleri

Birincil Kod	İkincil Kod	Tanımlayıcı Veri
Gelişmeler	Fiyat	"Fiyat açısından bakıldığında son yıllarda Aydın çiftçisi durumdan memnundur" (Ç1)
	Gelir	"Zeytin son yıllarda daha çok gelir getirmekte ve değerlendirilmektedir. Aydın çiftçisinin bu gelişme ve değerlendirilmenin karşılığını aldığını düşünüyorum". (İ1)
	Makine- Ekipman	"Bakanlığın verdiği makine-ekipman desteği ile Aydın zeytinciliği olumlu yönde etkilendi". (Z1)
Sorunlar	Tarım Politikaları	"Yanlış ve yetersiz tarım politikaları ile Aydın çiftçisi giderek yoksullaşmaktadır. Bunun en önemli sebebi de girdilerin çok yüksek gelirin ise düşük olmasıdır". (Z3)
	Yoksullaşma	"Üreticinin çok ağırlıklı bir bölümü yaşanmakta olan yoksullaşmanın müsebbibinin değişen tarım politikaları ve 2000 yılı sonrasında benimsenen destekleme politikalarından olduğunun farkında bile değildir". (Z2)
	Maliyet	"Son yıllarda işçi ücretlerinin de çok fazla olması sebebiyle Aydın zeytin çiftçisi zeytinine bakamaz hale gelmiştir". (Z3)
	Organik/ İyi Tarım	Son yıllardaki desteklemeler ve teşvikler ile birlikte Aydın'da organik zeytinciliğe başlayan çiftçiler organik ilaç ve gübrelere pahalı olmasından şikayetçidir". (STK3) "2000 yılından sonra kontrollü tarım yapılması adına önemli adımlar atıldı fakat yeterli olmadığını, bilgilendirme, teşvik ve denetimlerinin daha doğru yapılması gerektiğine inanıyorum". (STK3)
Jeotermal	"Aydın bölgesinde son 5 yıldır dolu sezon dediğimiz sezonlar yok oldu. Bunun nedeni de Sarayköy'den Ortaklar'a kadar olan jeotermal santrallerin hidrojen sülfür gazını havaya salması ve bu gazın yağmur ile birleşerek çiçeklenme döneminde çiçekleri yakıp randımanlı ürün alınmasına engel olmasıdır". (Z3)	
	Pazarlama	"Aydın zeytin çiftçisi çok düşük fiyatlarla zeytin pazarı bulurken, diğer bölgelerdeki çiftçiler daha iyi fiyatlarla pazar bulabiliyor. Bu yönden de Aydın çiftçisi mağdur durumdadır". (Ç2)
Eksiklik	Markalaşma	"Zeytin ve zeytinyağı markalaştırılmalıdır. Tanıtımları yapılmalı markalaştırmaya yönelik teşvikler getirilmelidir". (STK3)
	Eğitim	"Aydın zeytin çiftçisi son dönemlerde büyük oranda zeytin hastalıkları ile uğraşmaktadır. Bunun nedeni de hatalı zirai müdahalelerdir. Bu da Aydın zeytin çiftçisinin eğitime ihtiyacı olduğunu göstermektedir". (Ç3)
	Pilot Bölgeler	"Politikaları amacına uygun hale getirmek için pilot bölgeler seçilerek iyi ve doğru tarım uygulamaları pratik olarak gösterilip sonuçları takip edilmelidir". (STK1)
	Bölgeye Özgü Ürünler	"Aydın bölgesine has zeytin, pamuk, incir vs ürünlere verilecek desteklerin artırılması, planlı üretimin teşvik edilmesi gerekmektedir. Üretim deseni kontrollü olmalıdır". (Z1)

Sonuç

Katılımcılar ile yapılan görüşmeler sonucunda, uygulanan tarım politikaları sonucunda Aydın zeytinciliğindeki farklılıklar incelenmiştir. Son yıllarda Aydın zeytinciliğinin olumlu gelişmeleri, olumsuz görülen durumları ve katılımcılara göre politikaların eksik görülen yanları aşağıda belirtilmiştir.

Olumlu

- Son yıllarda zeytinyağı fiyatlarının önceki dönemlere göre artış göstermesi Aydın çiftçisinin memnun etmiştir.
- Özellikle 2000 yılı sonrasında verilen makine-ekipman destekleri ile Aydın zeytin üreticisi

hem kısa sürede ürününü hasat etme imkanı bulmuş hem de işçi ücretlerinden tasarruf etmiştir.

- Çiftçinin makinalı hasada geçmesi ile birlikte zeytin ağaçları daha az hasar görmeye başlamış ve buna bağlı olarak verimde var yılı yok yılı azalma göstermiştir.
- Fiyatların tatmin edici olması ile birlikte daha fazla gelir elde eden Aydın zeytin çiftçisi, budama, gübreleme vs. kültürel işlemlere önem vermeye başlamıştır.
- Son yıllardaki organik/ iyi tarım desteklemeleri ile birlikte Aydın'da kontrollü ve bilinçli tarım yapılması adına yeni zeytin bahçeleri ve zeytin alanlarında artış meydana gelmiştir.
- 2000 yılı sonrasında Aydın'da zeytin ağacı sayısında da ciddi bir artış meydana gelmiştir. Bu artışta da 2005 yılında verilmeye başlayan serfitikalı fidan desteklerinin etkili olduğu ifade edilmektedir.

Olumsuz

- Aydın zeytin üreticisinin yaşadığı en büyük sorunlardan birinin girdi fiyatları olduğu görülmüştür. Üretici desteklemelerin iyi olduğunu söylemekle birlikte, girdi fiyatlarının çok yüksek olması nedeniyle desteklemelerin yetersiz ve anlamsız kaldığı belirtilmektedir.
- Son yıllarda desteklemeler ile birlikte Aydın'da organik zeytincilik yapmaya başlayan çiftçiler organik ilaç ve gübrelerin çok pahalı olmasından şikayetçilerdir.
- Aydın'da özellikle son beş yıldır dolu sezon denilen sezonların yok olduğu belirtilmektedir. Bunun en büyük sebebi olarak da Jeotermal santraller gösterilmektedir. Bölgede Sarayköy'den Ortaklar'a kadar olan jeotermal santrallerin hidrojen sülfür gazını havaya salması ve bu gazın yağmur ile birleşip zeytinlerin çiçeklenme döneminde zeytin çiçeklerini yaktığı ve randımanlı ürün alımına engel olduğu belirtilmektedir.

Kaynaklar

- Büyükoğdemir, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. 2008. "Bilimsel araştırma yöntemleri" Ankara: Pegem Yayınları
- Gaytancıoğlu, O., 2009. "Türkiye'de ve Dünya'da Tarımsal Destekleme Politikası", s.11-17.İstanbul Ticaret Odası Yayınları, İstanbul

- Aydın çiftçisinin yaşadığı bir diğer önemli sorun ise pazarlamadır. Bunun en büyük sebebi ise markalaşmanın olmamasıdır. Markalaşmaya yönelik teşviklerin getirilmesi pazarlama açısından mağdur olan çiftçinin yararına olacaktır

Katılımcılarla yapılan görüşmeler sonucunda, politikaların eksik kaldığının düşünülmesi durumları ise aşağıdaki gibidir:

- 2000 yılı sonrası verilen desteklemeler ile birlikte çok sayıda ağaç dikildiği fakat buna karşılık verimin alınmadığı belirtilmektedir. Bunun en büyük sebebi olarak da devletin yanlış çeşide destekleme vermiş olması gösterilmektedir. Destekleme yapılırken hangi çeşidin hangi bölgeye adaptasyon sağlayabileceğine dikkat edilmediği düşünülmektedir.
- Katılımcıların büyük bir eksiklik olarak gördüğü diğer bir konu ise dane zeytinin destekleme kapsamına alınmamasıdır. Sadece zeytinyağına değil, dane zeytine de destek verilmesi halinde bu desteğin doğrudan zeytinyağına da etki edeceği ve üreticiyi kaliteli üretime yönlendireceği düşünülmektedir.
- Aydın zeytin çiftçisinin son yıllarda önceki dönemlere göre daha bilinçli üretim yapmaya başladığı görülmektedir fakat yanlış zirai mücadelelerden dolayı zeytin hastalıkları yaşanmaktadır. Bu da Aydın zeytin çiftçisinin bilinçlendirilmeye ve eğitime ihtiyacı olduğunu göstermektedir.
- Bir diğer önemli eksik olarak da Zeytin Koruma Kanunu gösterilmektedir. Zeytin Koruma Kanununun tam olarak uygulanmadığı ve denetlenmediği vurgulanmaktadır.
- Görüşme yapılan katılımcıların değindiği önemli noktalardan biri de bölgeye has ürünlere verilen desteklerin artırılmasıdır. Aydın bölgesine has zeytin, pamuk, incir gibi ürünlere verilecek desteklerin artırılması ve üretime teşvik edilmesi gerektiği vurgulanmaktadır.

- Guest, G., Arwen Bunce A., Johnson L., 2006. Field Methods. How Many Interviews Are Enough?: An Experiment with Data Saturation and Variability.
- Marshall, C., Rossman, G.B., 1995. "Designing Qualitative Research (Second Edition)". London: SAGE Publications.
- Monette, D.R, T.T Sullivan, C.R Dejong, "1990. Applied Social Research". Horcourt Broce Jovanovich, Inc. New York:
- Özdemir, Z., 1989. "Türk Tarımında Destekleme Uygulamaları ve Sonuçları". İ.Ü İktisat Fakültesi Mecmuası, Cilt 47, Sayı 1-4, s.261-279.
- Şahinöz, A., 2001 "Tarım Politikaları ve Rekabet" <http://www.rekabet.gov.tr/nisan2001.html>.
- Tejlingen, E., 2014. Semi-structured interviews. Bournemouth University Graduate School., UK
- Yavuz, F., 2005. "Türkiye'de Tarım İçinde". Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Yayınları, Ankara

İLETİŞİM

Derya ERDEN
Adnan Menderes Üniversitesi,
Ziraat Fakültesi,
Tarım Ekonomisi Bölümü,
Aydın
e-mail: deryaerden93@gmail.com